

Іван Мищак,
старш. наук. співроб. відділу формування інформаційних ресурсів
Фонду Президентів України,
д-р істор. наук, проф.

**ОЦІНКА СИТУАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ
ПІД КІНЕЦЬ ДРУГОГО РОКУ ВІЙНИ ТА ПРОГНОЗИ НА 2024 РІК**
*(аналітичний огляд зарубіжної преси про події в Україні за 1–31 грудня
2023 р.)*

Опубліковано: Мищак І.М. Оцінка ситуації для України під кінець другого року війни та прогнози на 2024 рік (аналітичний огляд зарубіжної преси про події в Україні за 1–31 грудня 2023 року) // Україна у відгуках зарубіжної преси. 2023. Вип. 12 (178). С. 6–23.

Під час підготовки огляду публікацій інтернет-медіа за грудень 2023 року було проаналізовано 36 інтернет-версій медіаресурсів 18 країн світу. Найбільшу активність у висвітленні української тематики проявили інтернет-видання Великої Британії (9 %), Німеччини (8 %), Франції, США та Польщі (по 7 %), Естонії, Іспанії, Латвії, Литви, Італії (по 6 %), Угорщини, Словаччини, Швеції (по 5 %), Чехії, Японії, Бельгії (по 4 %), Нідерландів і Канади (по 3 %).

Лідерами серед зарубіжних медіа за кількістю та часткою публікацій на українську тематику стали: британська газета «The Guardian» (6,41 %), німецька «Frankfurter Allgemeine» (5,57 %), польська «Rzeczpospolita» й американська «New York Post» (по 5,01 %), французька «Le Monde» (3,90 %), естонська «Postimees» (3,62 %), угорська «Nepszava», латвійська «Neatkarīgā Rīta Avīze», іспанські «ABC» та «El Mundo» (по 3,06 %).

Журналісти британських газет «The Guardian» та «The Independent» головну увагу приділяють висвітленню подій на російсько-українському фронті та наданню допомоги Україні. Ряд повідомлень присвячено героїчній обороні Збройними Силами України міст на сході нашої держави. Так, кореспондент газети «The Guardian» Л. Гардінг пише, що Сили оборони України продовжують стримувати сили рф, які далі намагаються оточити Авдіївку. Із посиланням на речника Об'єднаного пресцентру ЗСУ Таврійського напрямку О. Штупуна видання зазначає, що Україна, як і раніше, контролює коксохімічний завод, який використовується як величезний оборонний вузол. Продовжуючи цю тему, Л. Гардінг в іншій статті підкреслює, що події довкола Авдіївки мають величезне символічне значення: для кремля захоплення міста сприятиме передвиборчій кампанії путіна, а для Києва поразка в Авдіївці посилить негативні відчуття після нереалізованого контрнаступу. Британські оглядачі розмірковують про перспективи оборони України в умовах зменшення військової допомоги США та інших західних держав. Так, міжнародний редактор «The Independent» К. Стівенсон зазначає, що через брак боєприпасів і зменшення західної допомоги Збройні Сили України скорочують деякі операції. У цьому контексті наголошується на активізації Україною власних оборонних спроможностей. Як приклад наводиться інформація про те, що наша держава виготовляє на місяць

шість самохідних артилерійських установок «Богдана» – єдиної самохідної артилерійської установки українського виробництва, яка використовує 155 мм снаряди стандарту НАТО, що робить її стратегічно важливою зброєю. Водночас питання допомоги Україні є одним із ключових для британців. Редактор з питань оборони та безпеки «The Guardian» Д. Саббаг проінформував, що Велика Британія та Норвегія створили морську коаліцію для підтримки України. У Мінборони Великої Британії заявили, що нова морська коаліція тісно співпрацюватиме з українськими ВМС та Міністерством оборони України задля швидкого розвитку морських сил у Чорному морі, продовження розбудови української морської піхоти і річкових патрульних кораблів для захисту прибережних та внутрішніх водних шляхів. Як зазначив міністр оборони Британії Г. Шапс, у межах діяльності коаліції Україна отримає два мінно-тральні кораблі Королівських ВМС класу «Sandown». Журналісти британських видань також відзначають надзвичайну рішучість і згуртованість українців проти російської агресії. Так, головна оглядачка «The Guardian» з питань культури Ш. Гітінс зазначає, що в Україні її вразила дивовижна життєздатність громадянського суспільства, люди, які опікуються волонтерством, займаються гуманітарною роботою, збирають гроші. І серед цих людей особливе захоплення викликали в неї молоді жінки віком від 20 до 30 років, які часто здаються старшими через силу, яку вони були змушені проявити. При цьому британці зауважують, що російські агресори намагаються знищити саме українську ідентичність і культуру. Як приклад наводяться свідчення про ракетні й артилерійські удари по херсонських бібліотеках, закладах культури й освіти інших українських міст, які не мають жодного військового значення. Ряд статей британських видань присвячено перспективам вступу України до ЄС. Практично в усіх повідомленнях йдеться про зовнішні перешкоди, зокрема позицію уряду Угорщини, який намагається заблокувати європейський поступ України. Старший науковий співробітник аналітичного центру «Друзі Європи» П. Тейлор на шпальтах «The Guardian» стверджує, що Європа ухвалила історичне рішення, знайшовши формулу, яка дозволяє розблокувати відкриття переговорів про членство з Україною. Він зазначив, що європейські та національні чиновники вже планують обхідний шлях, якщо угорський прем'єр В. Орбан продовжить перешкоджати наданню фінансової допомоги нашій державі з боку ЄС.

Німецькі видання – газета «Frankfurter Allgemeine» та щотижневий журнал «Focus» – посідають друге місце серед зарубіжних національних медіа за висвітленням подій в Україні. Німецькі журналісти аналізують вплив політичного протистояння у США на рівень боєздатності України та її готовність продовжувати боротьбу проти російської агресії. Також йдеться про уроки, які повинна винести Європа з огляду на загарбницькі плани кремля та зміни підходів у США до підтримки Європи в цілому. Канцлер Німеччини О. Шольц оголосив про економію та скорочення бюджету в наступному 2024 році, однак він запевнив, що підтримка України триватиме. За його словами, допомога нашій державі покриватиметься з регулярного бюджету, включаючи 8 млрд євро на зброю та 6 млрд на підтримку українських біженців у Німеччині. Разом із тим канцлер висловив припущення, що ліміти бюджету можуть стати недостатніми пізніше, наприклад через те, що інші країни зменшили свою підтримку. У гостьовому пості для видання «Frankfurter Allgemeine» міністерка закордонних справ Німеччини

А. Бербок відкинула ідею заморозки війни в Україні. Глава МЗС заявила, що заморожування війни призведе у перспективі до втрати Україною суверенітету, а загроза росії для безпеки Європи збережеться. За її словами, путін не просто воює проти України, він також бореться за світовий порядок насильства і «ми повинні захищатися від цього». Схожої точки зору дотримується колишній міністр закордонних справ Німеччини Й. Фішер, який вважає, що ЄС повинен «відновити свою здатність стримування», особливо проти росії. Він закликав ЄС створити власну військову базу, включно з ядерною зброєю. Й. Фішер сподівається, що Америка та Європа залишаться пов'язаними, але, якщо переоберуть Д. Трампа, то Європа повинна серйозно поставитися до ядерного озброєння. За його словами, пріоритетом має стати здатність стримування в умовній зоні. За твердженням Й. Фішера, це урок, який дає Україна. Професор політології та експерт Г. Мангот на шпальтах видання «Focus» висловив думку, що на Заході зростає кількість людей, які наполягають на досягненні рішень щодо України шляхом переговорів. Він же вважає, що немає жодної перспективи досягнення миру шляхом переговорів. У будь-якому випадку, доводить експерт, від російської сторони не очікують зміни позиції раніше президентських виборів у США. За прогнозом Й. Фішера, якщо обидві ворогуючі сторони продовжать зосереджуватися на досягненні своїх максимальних цілей і будуть впевнені, що вони здатні зробити це у військовому плані, війна триватиме ще довго. Песимістичний сценарій щодо завершення війни оприлюднив і професор міжнародної політики Ю. Фінкель. У статті для «Focus» він стверджує, що Захід зосереджений на «управлінні» війною, а не на спробі її припинити. Політолог попереджає, що якщо так буде й далі, то «війна просто триватиме». Песимістичний прогноз Ю. Фінкеля полягає в тому, що Україна може стати мілітаризованим суспільством, потенційно шукаючи ядерної зброї, щоб захистити себе. Німецькі оглядачі також оцінюють вплив війни в Україні на розвиток оборонної промисловості в Німеччині. Як зауважує журналіст «Frankfurter Allgemeine» М. Венер, експорт зброї в Німеччині загалом вважається аморальним, однак значна частина німецької оборонної промисловості не існувала б, якби не було експорту зброї. Нині Німеччина встановила новий рекорд з експортом зброї на суму майже 20 млрд євро. За словами М. Венера, найбільша частка військової техніки, вартістю понад 4 млрд євро, дісталася Україні. Ця підтримка, наголошує журналіст, в інтересах Німеччини, оскільки перемога росії також загрожує стабільності та безпеці в Європі. Разом із тим в іншій статті М. Венер привертає увагу до дискусії в німецькому політикумі щодо прагнення України заохотити українців, які живуть за кордоном і підлягають військовій службі, повернутися в країну. У той час як політик-захисник від Християнсько-демократичного союзу Німеччини Р. Кізеветтер закликав скоротити матеріальну допомогу українським чоловікам у Німеччині, які підлягають військовій службі, федеральний міністр юстиції М. Бушманн налаштований скептично і дав зрозуміти, що Німеччина не змушуватиме нікого проходити військову службу проти їх волі.

Французька газета «Le Monde» та журнал «L'Obs» багато уваги приділяють допомозі Україні та гуманітним проблемам у нашій державі, які посилюються через інтенсивність бойових дій, тривалість війни та настання складних погодних умов. Окремо аналізується поступ нашої держави щодо здійснення реформ та наближення до стандартів ЄС і НАТО. Оглядач видання «Le Monde» Ф. Жак взяв

інтерв'ю у віцепрезидентки Європейської комісії В. Юрової, в якому сконцентровано увагу на вступі України до ЄС. В. Юрова наголошує, що Україна виконала всі необхідні умови для початку переговорів про вступ, і закликає не відкладати цей процес, пропонуючи відкрити переговори до нової оцінки ситуації в березні 2024 року. Що стосується переспектив на фронті, то тут прогнози не такі оптимістичні. Журналіст видання «Le Monde» П. Брето зазначає, що підтримка Заходу для України зменшилася на 90 % протягом останнього року. За даними науково-дослідного інституту Кільського університету, обіцяна допомога слабшає, а блокування коштів у США та ЄС, а також рішення Сенату США можуть ще більше загострити ситуацію. Незважаючи на це, констатують французькі журналісти, Україна й надалі продовжує боротьбу із загарбниками. «L'Obs» акцентує увагу на успішній морській стратегії України. Зазначається, що наша держава повернула собі Чорне море, принаймні частково, перетворивши його на заборонену зону для російських військових кораблів. Це велике досягнення, наголошує видання, особливо враховуючи, що Україна має «лише жменьку старих літаків та взагалі не має значущого військово-морського флоту». Натомість Україна використовує різноманітні технології, включаючи системи протиракетних катерів, морські та підводні дрони. Підкреслено, що завдяки цьому вдалося відкрити морський шлях для експорту українських зернових. Французький журналіст Р. Урдан у «Le Monde» докладно описує роботу українських слідчих, які працюють над збиранням доказів злочинів, вчинених російською армією в Україні. Зазначається, що вони використовують програму під назвою «Дорожня карта», яка містить деталізовану базу даних про 230 тис. російських солдат, їхню командну структуру, рух підрозділів та злочини, які вони вчинили. З іншого боку, журналісти описують технології, завдяки яким українські лікарі борються за життя і здоров'я кожного пораненого. Так, оглядач «Le Monde» Е. Гріншпан розповідає про пілотний проєкт в Україні, який дозволяє зменшити кількість ампутацій серед поранених на війні. Завдяки операціям, виконаним у режимі відеоконференції з американською лікарнею, медики з Вінниці в реальному часі вивчають техніку кісткових пересадок та трансплантації тканин. Цей інноваційний підхід дозволив врятувати сотні поранених від ампутацій, сприяючи ефективній медичній допомозі, не вимагаючи їх транспортування до Європи. Тематика гуманітарних проблем є ключовою в багатьох інших публікаціях. Приміром, у статті журналістки «Le Monde» Ф. Вінсент наголошується на складнощах, з якими стикаються мешканці України, живучи серед руїн і забезпечуючи себе електроенергією, водою та газом у важких умовах. Авторка також звертає увагу на загрозу мін, що залишають російські війська під час відступу, яка створює небезпеку для мешканців визволених населених пунктів й ускладнює рятувальні операції та гуманітарну допомогу.

Американські видання «New York Post» і «Time» переважно розкривають перебіг дискусій серед політиків США щодо подальшої підтримки України. Так, репортер «Time» Н. Поплі зазначає, що Президент України В. Зеленський зіткнувся з різкою протидією з боку республіканців у Сенаті, коли наголосив на невідкладності збільшення американської допомоги для протидії російській агресії. Сенатор Дж. Ланкфорд, ключовий переговорник від Республіканської партії щодо можливої прикордонної угоди, заявив, що візит В. Зеленського до США не вплинув на нинішню безвихідь. За його словами, громадська підтримка

фінансування військових зусиль України значно впала, а деякі консервативні республіканці категорично проти фінансування військових зусиль України без політично спричинених змін у політиці надання притулку та інших питань імміграційної політики. При цьому американські журналісти наголошують, що військова допомога Україні вигідна США. Зокрема, Американський інститут підприємництва виявив 117 виробничих ліній як мінімум у 31 штаті та 71 місті США, де американські робітники виробляють основні системи озброєнь для України. Підкреслюється, що допомога Україні не лише створює робочі місця в Америці, а і відновлює американську оборонно-промислову базу. Проте, пише «New York Post», 31 сенатор та член Палати представників, чії штати чи округи отримують вигоду від фінансування України, проголосували проти цієї допомоги або обмежили її. На шпальтах «New York Post» директорка Чорноморської програми Інституту Близького Сходу у Вашингтоні Ю.-С. Джоджа, голова комітету в закордонних справах Палати представників М. Маккол, голова комітету з питань розвідки Палати представників Конгресу М. Роджерс та ін. коментують план перемоги Україні, який виклав республіканець М. Тернер колегам-республіканцям у 28-сторінковій записці. Ю.-С. Джоджа вважає, що треба дати відсіч путіну, бо «не можемо дозволити, щоб лінія фронту зрушила з місця на територію України». Натомість старший репортер «New York Post» С. Яноскі пише, що на фоні загрози зменшення західної допомоги Україні адміністрація президента США Д. Байдена та європейські чиновники непомітно змінюють стратегію підтримки України, зміщуючи акценти з досягнення повної перемоги над росією на покращення позицій Києва у можливих переговорах щодо припинення війни. Партнери нібито замислюються над тим, щоб готувати Україну більше до оборони, ніж до наступу. Хоча Білий дім і Пентагон публічно заявляють, що офіційних змін у політиці не відбулося, але разом з українцями офіційні особи США та Європи, за даними видання, наразі обговорюють передислокацію сил Києва від невдалого контрнаступу на сильнішу оборонну позицію на сході України.

Польські видання «Rzeczpospolita» та «Do Rzeczy» найчастіше висвітлюють перебіг бойових дій в Україні та двосторонні польсько-українські відносини. Польський журналіст та публіцист М. Будзіш, якого цитує «Do Rzeczy», використовуючи фрагменти власної книги «Стратегічна пауза», намагається переконати, що війна в Україні є найсерйознішим викликом для Польщі після закінчення Другої світової війни, оскільки росія перетворюється на агресивну державу, яка прагне відновити свій військовий потенціал та диктувати свої умови країнам Центральної Європи, особливо Польщі. М. Будзіш пише, що поляки наївно вважають, що позитивний кінець війни вже визначений і його потрібно лише чекати, але між тим, факти зовсім інші. За його словами, Україна поки ще не виграє війну, перспективи відбудови України туманні, а демографічна ситуація драматична і якщо війна в Україні закінчиться стратегічною нічиєю, то Польща може зіткнутися із загрозою повномасштабного конфлікту з росією. Кореспондентка «Rzeczpospolita» А. Слоєвська звертає увагу читачів на думки політиків та експертів, які стверджують, що європейці повинні відмовитися від нинішнього принципу, що всі вигоди від членства в ЄС приходять лише тоді, коли країна формально стає членом Співтовариства. За її словами, протести польських дорожників на кордоні з Україною, а раніше фермерів, відображають природні

страхи тих професійних і соціальних груп, які можуть почуватися під загрозою через перспективу приєднання великої та набагато менш заможної країни до Європейського Союзу. В іншій статті журналістка «Rzeczpospolita» А. Птак-Іглевська пише, що польські компанії хочуть сісти за стіл, за яким особи, які приймають світові рішення, «розділять бізнес-пиріг, пов'язаний із відновленням України». Так, А. Птак-Іглевська коментує план відомого польського підприємця Р. Бжоски разом з іншими бізнесменами створити фонд реконструкції України. Р. Бжоска заявив про інвестиції в 100 млн євро, заохочуючи людей наслідувати його приклад. За його словами, поляки повинні постійно посилати сигнал про свою готовність до відбудови України.

Аналіз співвідношення сфер огляду української проблематики у зарубіжних інтернет-виданнях упродовж грудня 2023 року засвідчив, що оглядачами більш активно оцінювалися роль і місце нашої держави у світовій політиці (75 %). Безпосередньо російському вторгненню в Україну в оглядах зарубіжних медіа приділено помітно менше уваги (25 %).

Російське вторгнення в Україну в зарубіжних інтернет-медіа за структурою висвітлених питань виглядає так: соціально-культурне життя українського суспільства та військові дії Збройних Сил України, територіальної оборони, українських партизанів на тимчасово окупованих територіях – по 19 %, діяльність української влади – 17 %, прогнози та коментарі щодо українського контрнаступу – 7 %, дії російських загарбників та колаборантів, воєнний потенціал України – по 6 %.

Російське вторгнення в Україну найчастіше висвітлювалося: іспанською газетою «ABC» – 11,36 %, британською «The Guardian» і німецькою «Frankfurter Allgemeine» – по 10,23 %, іспанською «El Mundo» – 9,09 %, польською «Rzeczpospolita», італійською «Avvenire» та французькою «Le Monde» – по 6,82 %, британською «The Independent» – 5,68 %, французьким журналом «L'Obs» та німецьким «Focus» – по 3,41 %.

Соціально-культурне життя українського суспільства вперше за тривалий час стало провідною темою зарубіжних медіа, які висвітлюють українське питання. Переважно оглядачі описують складну гуманітарну ситуацію у прифронтових населених пунктах, проблеми біженців і діяльність волонтерів. Так, журналіст італійського видання «Avvenire» Д. Гамбассі повідомляє, що холод і російські атаки збільшують кількість біженців у столиці Києві. Директор Благодійного фонду «Карітас-Спес-Київ» францисканець о. Ростислав Печенюк стверджує, що потік прибулих ніколи не припинявся: навпаки, зараз він посилюється, особливо з південних і східних регіонів, які знаходяться ближче до лінії бойових дій. В іншій статті Д. Гамбассі розкриває життя українців, які залишилися в селах вздовж фронту в районі Куп'янська на Харківщині, де точаться одні з найзапекліших боїв останніх місяців. Місцеві жителі негативно відгукуються про росію, кордон з якою знаходиться менш ніж за п'ятдесят кілометрів. Д. Гамбассі пише, що регіональна група Мальтійського ордену допомагає людям, які залишилися в цьому регіоні. З іншого боку, директор Центру досліджень з питань енергетики О. Харченко в інтерв'ю іспанському виданню «El Mundo» зазначив, що Україні на зиму потрібні турбіни та засоби ППО, а не ковдри та лампочки. Він висловив впевненість в тому, що українці зробили 120 % можливого, але тільки 50 % необхідного для «енергетичної»

підготовки до зими. Низка зарубіжних медіа («El Mundo», «Japan Today», «ABC», «Verslo žinios» та ін.) інформує своїх читачів про церковну реформу в Україні і святкування Різдва вперше за багато десятиліть 25 грудня. Прикметно, що церковну реформу підтримала держава. Іспанська «ABC» нагадує, що з цією метою Президент України В. Зеленський ще в липні підписав закон про перенесення офіційного свята Різдва Христового на 25 грудня, відмовившись від традиції Російської православної церкви святкувати його 7 січня. За словами автора латвійського видання «Verslo žinios» С. Даліуса, реформа є свідченням значних культурних змін в Україні, спроба викоринити вплив москви та ознака того, що Київ прагне наближення до Європи. Продовжує різдвяну тематику іспанська «ABC», розкриваючи духовний світ українських військових, які навіть в умовах постійних бойових дій зберігають власну культуру й традиції. Йдеться, зокрема, про те, що фандрейзингова платформа «United24» випустила відео, де українські військові співають всесвітньовідомі різдвяні пісні. У кожній композиції трохи змінені слова – так, щоб нагадувати, що війна в Україні триває і підтримка світу важлива. Відео знімали за підтримки підрозділу «Культурний десант» у бліндажі на Бахмутському напрямку, на тлі знищених армією РФ будинку культури та вокзалу в Лимані, шкіл та автозаправки в Костянтинівці за 15 км від лінії фронту.

Військові дії Збройних сил України, територіальної оборони, українських партизанів на тимчасово окупованих територіях продовжують залишатися однією з провідних тем зарубіжних інтернет-видань. Іспанська «El Mundo» звертає увагу на те, що росія вперше зазнала численних атак так далеко від фронту – Україна взяла на себе відповідальність за кілька нападів на російську залізницю в Сибіру. Близький до російських спецслужб Telegram-канал «Baza», за яким стежать понад мільйон користувачів, повідомив, що диверсія спричинила вибухи в двох потягах в одному районі Бурятії. Журналісти німецької «Frankfurter Allgemeine» стверджують, що цей інцидент демонструє готовність і здатність України здійснювати диверсії в глибині росії і порушувати російську логістику далеко від лінії фронту. Зарубіжні видання багато пишуть про дефіцит боєприпасів в українській армії, спричинений зменшенням західної військової допомоги. Разом із тим стверджується, що Збройні сили України досить ефективні в оборонних боях. Так, спеціальний кореспондент іспанської «El Mundo» А. Рохас зазначає, що завдяки Силам оборони України російські війська «Z» досягали «по 1000 смертей на день» протягом листопада, і ця цифра подібна до тієї, яку зазнала царська армія під час Першої світової війни. Репортаж французького журналу «L'Obs» стосується сучасних методів ведення війни в Україні, де безпілотники стали могутньою зброєю. Видання розповідає про українського солдата, оператора безпілотника Ігоря, який доводить ефективність безпілотників FPV. У репортажі наголошується, що масштаби війни безпілотників важко оцінити, українські військові мають щомісячну потребу від 100000 до 120000 дронів. Американська «New York Post», шведська «Svenska Dagbladet» та інші медіа наводять приклад ефективності української ППО, яка за один день збила три російські бомбардувальники СУ-34 на півдні України. Своєю чергою, онлайн-редактор розділу подій польської «Rzeczpospolita» П. Малиновський пише про обстріл крилатими ракетами та знищення великого десантного корабля «Новочеркаськ», що знаходився у Феодосії в окупованому

Криму. Шведський військовий експерт підполковник Й. Паасікві для видання «Svenska Dagbladet» також коментує новину про те, що Україна повністю знищила російський десантний корабель «Новочеркаськ». Але, на думку експерта, це не змінить ситуацію на фронті, хоча демонструє значний успіх Збройних Сил України як операційний, так і символічний.

Роль і місце України у світовій політиці за структурою висвітлених у грудні 2023 року питань виглядає так: реакція світових політиків, діячів та організацій – 36 %, євроінтеграція України – 13 %, вплив російського вторгнення в Україну на світову політику й економіку; фінансова та економічна допомога Україні – по 9 %, збройна допомога Україні – 5 %, санкції проти росії; благодійна, гуманітарна та медична допомога Україні – по 4 %.

Найчастіше роль і місце нашої держави у світовій політиці упродовж аналізованого періоду висвітлювали: американська «New York Post» (6,27 %), британська газета «The Guardian» (5,17 %), естонська «Postimees» (4,80 %), польська «Rzeczpospolita» (4,43 %), німецька «Frankfurter Allgemeine» та латвійська «Neatkarīgā Rīta Avīze» (по 4,06 %), угорська «Nepszava», латвійська «Diena», словацька «Denník N» й естонська «Eesti Päevaleht» (по 3,32 %).

Реакція світових політиків, діячів та організацій на події в Україні активно відстежується зарубіжними оглядачами. Канадська «National Post» інформує своїх читачів про переговори між лідерами Китаю та Європейського Союзу, на яких обговорювали їхні позиції щодо торгівлі, субсидій і розбіжності з приводу війни в Україні. Голова КНР С. Цзіньпін зустрівся з головою Європейської комісії У. фон дер Ляєн і головою Європейської ради Ш. Мішелем. Зазначається, що Китай зайняв нейтральну позицію щодо війни росії проти України, натомість ЄС закликає Китай використати свій вплив на росію, щоб покласти край вторгненню, забезпечити, щоб експорт із Китаю чи через Китай не допомагав воєнним зусиллям росії, підтримати «формулу миру» Президента України В. Зеленського. Британське видання «The Independent» склало список кандидатів у президенти США від Республіканської партії на основі їхньої думки щодо війни в Україні. Журналісти зазначають, що протягом багатьох років лідери цієї партії, зокрема Дж. Буш-молодший, били на сполох щодо росії та підтримували членство України в НАТО, але в останні роки, особливо за часів колишнього президента Д. Трампа, сучасні консерватори стали на позиції ізоляціонізму. Значна увага оглядачів приділена активізації дипломатичних зусиль нашої держави щодо ізоляції росії на міжнародній арені та в міжнародних організаціях. Естонська «Postimees» у цьому контексті пише про спільну позицію низки держав в ОБСЄ, пов'язану із прибуттям на саміт Організації міністра закордонних справ росії. Зазначається, що через присутність лаврова захід бойкотували, окрім України, міністри закордонних справ держав Балтії та Румунії. Держсекретар США Е. Блінкен, який поїхав на цей захід до Скоп'є, утримався від спільної зустрічі. В інтерв'ю «Neatkarīgās» з президентом Латвії Е. Рінкевичсом йдеться про погрози путіна щодо Латвії, в яких він обіцяє захистити «російськомовних». За його словами, Латвія замість того, щоб боятися – повинна якнайкраще виконувати доручену справу – це національна оборона, система внутрішніх справ, охорона здоров'я тощо. Також, наголосив Е. Рінкевичс, важлива підтримка України не лише матеріальна, а й моральна, і слід зробити так, щоб українська проблематика не зникла з міжнародного

порядку денного. Чеське видання «Aktuálně.cz» наводить коментар російського історика в еміграції А. Зубова, який працює в Університеті імені Масарика в Брно. Останній не погоджується з думкою деяких європейських політиків, що настав час для дипломатичних переговорів щодо припинення війни в Україні. На літературному фестивалі «Knihu» в Брно академік презентував свою нову публікацію під назвою «Російська катастрофа та шанси її подолати», у якій розповідає про причини російського вторгнення в Україну та можливі подальші події. За його словами, російська війна в Україні – це не лише результат рішення путіна, бо «дурна і кровопролитна війна» з самого спочатку сприймалася позитивно більшістю російського суспільства.

Євроінтеграція України активно обговорюється головним чином в європейських інтернет-виданнях. Більшість дописів стосувалася саміту ЄС, на якому вирішувалося питання про надання Україні статусу держави-кандидата на членство в ЄС. Цей процес міг бути заблокований однією з держав, тож оглядачі та експерти обговорювали таку можливість. Загалом європейські чиновники провели низку попередніх переговорів та узгодили план дій щодо майбутнього статусу України як держави-кандидата на членство в ЄС. Так, шведська «Svenska Dagbladet» інформує про те, що президент Франції Е. Макрон прийняв прем'єр-міністра Угорщини В. Орбана в Єлисейському палаці, намагаючись «вийти з глухого кута» після загрози заблокувати подальшу допомогу ЄС Україні. Також прем'єр-міністерка Італії Д. Мелоні провела особисту зустріч зі своїм угорським колегою В. Орбаном перед початком засідання Європейської ради в Брюсселі. Видання «Libero Quotidiano» пише, що Д. Мелоні переконувала В. Орбана дати «зелене світло» для переговорів про вступ України до ЄС. Крім того, репортер «POLITICO» Н. Камют повідомляє, що Європейська комісія розблокувала 10,2 млрд євро, призначених для Угорщини, за день до того, як європейські лідери обговорили нову допомогу Україні та початок переговорів про вступ України до ЄС, проти чого виступає прем'єр-міністр Угорщини В. Орбан. Н. Камют нагадує, що мільярди євро були заморожені через занепокоєння щодо прав людини та верховенства права в Угорщині. Окрім Угорщини, скептичні настрої щодо членства України в ЄС висловлюють й окремі політики та громадські діячі інших держав. Так, доктор філософії Я. Возинський у статті польського тижневика «Do Rzeczy» стверджує, що «вступ України до Євросоюзу Польщі просто невігідний» і Польща отримає «більше переваг від надання Україні статусу асоційованої країни з ЄС». Зрештою, як відзначила італійська «Avvenire», Брюссель дав «зелене світло» для переговорів про вступ України та Молдови до ЄС, а прем'єр-міністр Угорщини В. Орбан зняв вето на це питання, яке було ключовим пунктом Європейської ради. Коментуючи ці рішення, професор Інституту міжнародних відносин і політичних наук Вільнюського університету Р. Вільпішаускас наголосив для видання «Verslo žinios», що Європейська комісія справді продемонструвала лідерство щодо розширення ЄС.

Упродовж грудня 2023 року більшість зарубіжних оглядачів у висвітленні української проблематики дотримувалася нейтральної тональності. Частка нейтральних повідомлень становила 89,42 %. При цьому частка позитивних повідомлень склала 7,24 %, а негативних – 3,34 %.

Найчастіше зарубіжні медіа з нейтральних позицій висвітлювали надання допомоги Україні, діяльність української влади, соціально-культурне життя

українського суспільства, набуття Україною статусу держави-кандидата на вступ до ЄС. Упродовж аналізованого періоду у нейтральних тонах місце і роль України у світовій політиці представлені в 254 статтях і повідомленнях. 9 статей і повідомлень вирізнялися позитивною тональністю, а 8 – негативною. Що стосується ситуації в Україні безпосередньо під час російського вторгнення, то тут теж істотно переважала нейтральна інформація (67 статей і повідомлень). 17 статей і повідомлень мали виражену позитивну тональність, а 4 – негативну.

Упродовж грудня 2023 року лише нейтральна тональність статей прослідковується в матеріалах інтернет-видань Японії («Japan Today», «The Asahi Shimbun»), Бельгії («The Brussels Times», «POLITICO»), Канади («National Post», «Toronto Sun»), Латвії («Neatkarīgā Rīta Avīze», «Diena») та Естонії («Eesti Päevaleht», «Postimees»).

Старший науковий співробітник Атлантичної ради (США) А. Каратницький у статті для бельгійського видання «POLITICO» стверджує, що Україні потрібен уряд «національної єдності». Він зазначає, що період ейфорії, викликаний великими військовими перемогами, закінчився так само, як і період «грандіозних обіцянок українських чиновників». За словами А. Каратницького, аналітики та політики почали критикувати військових і політичних лідерів України, звинувачуючи їх у провалі військових дій і навіть спекулюючи на можливості поразки у війні. Експерт наголошує, що цей тиск зараз потрібно подолати, включивши до складу уряду лідерів опозиції та громадянського суспільства, що, на його думку, «миттєво забезпечить легітимність керівної команди», зменшить критику та розширить коло голосів, до яких прислухається В. Зеленський. За інформацією японського видання «The Asahi Shimbun», законодавці від правлячої Ліберально-демократичної партії Японії та молодшого партнера по коаліції консервативної партії «Нова Комейто» обговорюють перегляд урядових вказівок щодо трьох принципів експорту військового обладнання. У минулому країнам, які брали участь у військових конфліктах, було заборонено отримувати будь-яке оборонне обладнання від Японії. Однак після російського вторгнення в Україну в лютому 2022 року до керівних принципів було додано формулювання, яке спеціально дозволяє передачу оборонної техніки Україні. Водночас уряд обмежив такий експорт, щоб виключити летальне озброєння, і єдиним обладнанням, яке надається Україні, були бронежилети, шоломи та інше спорядження. Нині йдеться про розширення такого експорту. Зокрема, уряд Японії ухвалює остаточні домовленості щодо експорту зенітного ракетного комплексу «Patriot» до США, що стане першим вітчизняним експортом зброї після послаблення обмежень. Це буде перший експорт Японії готового оборонного обладнання згідно з новою політикою, яка значно послаблює обмеження на експорт зброї. Навіть якщо японські ЗРК «Patriot» не будуть експортовані в Україну, постачання опосередковано може призвести до підтримки країни, де триває війна, у вигляді поповнення запасів США. Своєю чергою «Japan Today» пише про побоювання з цього приводу росії та її погрози, що рішення Японії про надання Україні систем протиповітряної оборони «Patriot» матиме «серйозні наслідки» для російсько-японських відносин. Питання військової допомоги Україні висвітлює також канадська «The Toronto Sun». Відзначається, що Канада вже внесла істотний вклад в озброєння нашої держави. Зокрема, журналіст Д. Пульезе, який висвітлює військові питання у

Канаді, підкреслює, що канадській армії потрібно витратити 220 млн дол. на заміну техніки, подарованої Україні, але в деяких випадках будуть потрібні роки, щоб придбати зброю, подібну або таку ж, як було передано. Військову підтримку України активно продовжують держави Балтії. У цьому контексті латвійська «Diena» висвітлює візит в Україну міністра оборони Латвії А. Спрудса, який зустрівся з міністром оборони України Р. Умеровим та секретарем РНБО України О. Даніловим. Після візиту в Україну А. Спрудс планує сформувати коаліцію безпілотників для підтримки України, а також продовжити військову підтримку та навчання українських військових. Міністр наголосив, що Латвія підтримує членство України в ЄС і НАТО.

Позитивні оцінки щодо подій в Україні упродовж грудня 2023 року з'являлися переважно в інтернет-виданнях Іспанії («ABC», «El Mundo»), Франції («Le Monde», журнал «L'Obs»), Польщі («Rzeczpospolita», «Do Rzeczy»), Чехії («Aktuálně.cz», «Reflex»), Великої Британії («The Guardian», «The Independent») та Швеції («Svenska Dagbladet», «Aftonbladet»).

Глава Міжнародного валютного фонду К. Георгієва, яку цитує німецька «Frankfurter Allgemeine», заявила на зустрічі із Президентом України В. Зеленським, що Україні вдалося «впровадити та проводити розумну економічну політику» за підтримки міжнародної спільноти. Вона зазначила, що українська влада продемонструвала відданість вирішенню ключових проблем управління та корупції, що є свідченням «лідерської сили В. Зеленського». В інтерв'ю іспанській «El Mundo» віцепрем'єрка з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України О. Стефанішина висловила впевненість, що наша держава більш ніж готова розпочати переговори про вступ до Європейського Союзу. Видання нагадує, що Європейська комісія нещодавно погодилася розпочати переговори про вступ з Україною під час дводенного саміту в Брюсселі, але зауважує, що Україну все ще чекають переговори перед фактичним членством. Італійська «Libero Quotidiano» інформує своїх читачів про виступ прем'єр-міністерки Італії Д. Мелоні на засіданні ради міністрів у Палаццо Кіджі з промовою, в якій були підведені підсумки року. Д. Мелоні розповіла про складний рік, який минув, водночас вона дала позитивну оцінку Президенту України В. Зеленському й проаналізувала витoki конфлікту між Москвою та Києвом. Д. Мелоні велику увагу у своєму виступі приділила питанню необхідності підтримувати Україну в її протистоянні російським загарбникам. Начальник економічного відділу видання «Rzeczpospolita» К. Ковальчик хвилюється про те, чи будуть польські підприємці ширше інвестувати в українську економіку, враховуючи ризик втрат у війні. Автор пише, що українці не хочуть бути лише постачальниками сировини та дешевої робочої сили, а теж бажають розвивати свою економіку. Тому, коли закінчиться війна і з'являться перші плоди відбудови української економіки, польські компанії зіткнуться з дешевшою конкуренцією з боку українських виробників. Як, наприклад, транспортна галузь Польщі, яка ще вчора із задоволенням користувалася працею українських водіїв, а сьогодні вже не може конкурувати з компаніями України. Проте автор з оптимізмом дивиться в майбутнє та переконує, що якщо польські компанії інвестують в Україну, то вони скористаються перевагами економіки, що відновлюється. Зарубіжні видання позитивно відгукуються про силу волі і рішучість українців. Спеціальна кореспондентка «ABC» М. Гонсалес розповідає

про курси «Українська Валькірія», організовані громадською організацією «Редюйт», які проводяться для жінок у закинутих будівлях в Києві. Авторка зазначає, що військова мобілізація для жінок в Україні не є обов'язковою, але українські жінки усвідомлюють, що потрібно захищати себе. Керівниця та співзасновниця проєкту Д. Требух в інтерв'ю кореспондентці зазначила, що оперувати зброєю – це як керувати автомобілем – якщо ви щойно отримали права, доведеться потренуватися, перш ніж сісти за кермо. Дівчина навчилася стріляти з АК-74, але її улюблена зброя – снайперські гвинтівки. Головна мета тренінгу – навчити основам володіння зброєю, виживання та самозахисту. Чеське видання «Aktuálně.cz» звертає увагу на відео, яке оприлюднило Міністерство оборони України, на якому українські військові на американських БМП «Bradley» протистоять росіянам. Чеські журналісти доводять, що Україна покладається на військову допомогу США та союзників по НАТО з моменту широкомасштабного вторгнення росії в країну в лютому 2022 року, а тому потребує подальшої підтримки та допомоги.

Негативна тональність інформаційних повідомлень про Україну прослідковувалася передусім в інтернет-виданнях Польщі («Rzeczpospolita», «Do Rzeczy»), Угорщини («Portfolio», «Nepszava»), Німеччини («Frankfurter Allgemeine», «Focus») та Словаччини («Nový Čas», «Denník N»).

Згідно з повідомленням німецької газети «Frankfurter Allgemeine» в Україні складається нова картина: критика Президента України та його уряду більше не під забороною. На це впливають обставини другої зими війни, які В. Зеленський мало контролює, помилки уряду як комунікативні, так і політичні, чутки про серйозний розрив між політичним і військовим керівництвом, а також поведінка щодо опозиції, яка інколи створює враження, що влада намагається маргіналізувати своїх критиків під виглядом національної єдності. Прикладом тому є заборона експрезиденту П. Порошенку їхати до Угорщини. За словами журналіста німецького видання «Focus», такі дії завдають шкоди репутації України як демократії, яка бореться за виживання, особливо критично те, що це відбувається в той час, коли настрої серед важливих союзників уже починають повертатися проти України. Угорська «Nepszava» акцентує увагу на тому, що державний секретар із міжнародних зв'язків і відносин Кабінету прем'єр-міністра Угорщини З. Ковач не спростував оприлюднену СБУ інформацію про те, що експрезидент України П. Порошенко хотів зустрітися з В. Орбаном. З. Ковач заявив, що Угорщина не бажає сприяти «політичним розбіркам» Президента України В. Зеленського та висловив думку, згідно з якою Україна ще не готова до членства в ЄС. Словацьке видання «Denník N» коментує публікацію в американській газеті «Washington Post» щодо українського контрнаступу. Зокрема, йдеться про те, що Сили оборони України почали наступ на два місяці пізніше, ніж їм радили американці, а замість одного напрямку, запропонованого Пентагоном, наступали на трьох. Видання наголошує, що контрнаступ «перетворився на рік застою на полі бою та втрачених можливостей». Р. Кузняр, політолог, дипломат та колишній радник президента Польщі Б. Коморовського з міжнародних питань, на шпальтах газети «Rzeczpospolita» закликає повернути примат політики над війною, стверджуючи, що продовження бойових дій може загрожувати незалежності України. Автор вважає, що причиною провалу українського контрнаступу у 2023 році була перевага військової логіки над

політичною. За його словами, було ілюзією вірити, що підкріплена поставками із Заходу, маючи впевненість у собі та правильну стратегію, Україна зможе продемонструвати перевагу в суто військовому плані та витіснити росію з окупованих територій. Р. Кузняр доводить, що після військових успіхів України в районі Херсона війна змінила свій характер, стала війною на позиційне виснаження, і в цьому випадку перевагу має сторона з більшими людськими та матеріальними ресурсами. Політолог зазначає, що Україна ще може захистити свою незалежність, але повернути втрачену у цій війні територію стало неможливим. Журналіст польського тижневика «Do Rzeczy», фахівець з питань України М. Печинський у своїй статті стверджує, що Україна «безжалісно використовує надані Брюсселем привілеї для завоювання європейських ринків, перш за все польських». На думку автора, суперечка за перевізників – це чергова битва в польсько-українській торговій війні після зернової. Автор зазначає, що до війни Київ і Варшава встановлювали конкретні обмеження на дозволи, видані на в'їзд вантажівок з однієї країни в іншу, а напередодні російського вторгнення панував паритет. За словами журналіста, транспортні компанії обох країн заробляють на маршрутах на захід, а не на схід, проте Польща вже давно є лідером у цій галузі, а більш дешеві послуги українських перевізників становлять дуже небезпечну конкуренцію польським компаніям.

Отже, характер повідомлень зарубіжних інтернет-видань за грудень 2023 року переважно зводиться до аналізу певних тривожних тенденцій, пов'язаних із зменшенням західної військової й економічної допомоги Україні. Загалом зарубіжні оглядачі й експерти стверджують про необхідність подальшої підтримки України, оскільки у разі поразки нашої держави російська агресія пошириться на інші європейські держави. Критичні зауваження по відношенню до України, як і раніше, стосуються переважно повільних темпів здійснення реформ і боротьби з корупцією в нашій державі.